

**HISTORYCZNY PROCES TWORZENIA SIĘ I
WYKORZYSTYWANIA WARIOGRAFA W POSTĘPOWANIU
ŚLED CZYM PRZEZ ORGAN Y ŚCIGANIA UKRAINY**

Artykuł analizuje historyczny proces tworzenia się i wykorzystania wariografów w postępowaniu śledczym przez organów ścigania na Ukrainie.

Słowa kluczowe: wariograf, badanie wariograficzne, organy ścigania, działania śledcze, rozwój historyczny.

**THE HISTORICAL PROCESS OF CREATION AND
INTRODUCTION THE USE OF THE POLYGRAPH IN THE
OPERATIONAL-SEARCH ACTIVITY OF LAW
ENFORCEMENT BODIES IN UKRAINE**

The article analyzes the historical process of creating and implementing the use of the polygraph in criminal law enforcement agencies in Ukraine.

Key words: polygraph, polygraph interrogation, law enforcement, operational-search activity, historical development.

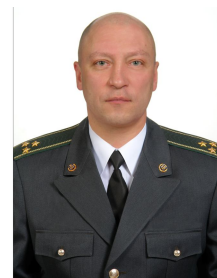
**ІСТОРИЧНИЙ ПРОЦЕС СТВОРЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ
ПОЛІГРАФА В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ
ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

У статті проаналізовано особливості історичного процесу створення та впровадження застосування поліграфа в оперативно-розшукову діяльність правоохоронних органів України.

Ключові слова: поліграф, поліграфне опитування, правоохоронні органи, оперативно-розшукова діяльність, історичний розвиток.

Актуальність теми. Проблема виявлення брехні існує стільки ж, скільки існує сама людина, логічним наслідком чого є пошук можливих способів її виявлення. На думку В.О. Варламова, потреба в «детекторі брехні» виникла, коли колективна діяльність стала реальністю, а доля однієї людини стала залежати від добросовісності іншої.

Перший технічний засіб, який фактично міг називатися поліграфом, був сконструйований в 1892 р. англійським кардіологом Дж. Мак Кензі для застосування в медичних цілях та представлений ним на засіданні медичної секції Британської медичної асоціації в м. Торонто (Канада) в 1906 р. Зазначений технічний засіб міг одночасно реєструвати зміни артеріального та венозного тиску, але застосовувався лише в медичних цілях. Перші спроби контролю шкірно-гальванічної реакції з метою виявлення фізіологічних «ознак» брехні були зроблені в 1897 р. Б. Стікером, який вважав, що особа, на яку зображення, слово чи інший подразник мають емоційний вплив, буде мати більшу різницю показників електричної провідності шкіри, та застосовував гальванометр з

O. Powstianyj
doktorant
Akademii Służby
Bezpieczeństwa
Ukrainy
m. Kijów,
Ukraina

електродами, приєднаними до пальців опитуваної особи для реєстрації зазначених параметрів [1].

Питання процесу створення поліграфа не є новим у вітчизняній юридичній науці. Його можна зустріти в дослідженнях В.І. Василичука, В.П. Захарова, О.І. Козаченка, В.В. Матвійчука, Д.Й. Никифорчука, С.І. Ніколаюка, Ю.Ю. Орлова, М.А. Погорецького, В.В. Поливоди, А.М. Титова, В.О. Черкова та інших. Але питання саме історичного процесу створення та впровадження застосування поліграфа в оперативно-розшукову діяльність правоохоронних органів України на сьогодні залишається не дослідженим.

Основний зміст. При розгляді становлення та розвитку застосування поліграфа не можна залишити поза увагою метод асоціативного експерименту, основи якого були закладені ще в Стародавній Індії, коли підозрюваному називали нейтральні та критичні слова, у відповідь на які він повинен був називати перше слово, яке приходить йому на думку, та наносити удар у гонг. При цьому було помічено, що відповідь на «критичне» слово супроводжувалась більш сильним ударом [2, с. 11].

Подальшого розвитку зазначений метод набув у II пол. XIX ст. – I пол. XX ст. завдяки дослідженням О.Р. Лурії, Дерроу. Зокрема, хронометрування реакцій опитуваних осіб під час проведення асоціативного експерименту, проведене О.Р. Лурією в 1923-1927 рр., вважається першою в СРСР спробою інструментальної оцінки психологічного стресу. У ході зазначеного дослідження науковцем було зафіксовано зростання часу реакції на питання, пов'язані зі складом злочину, у середньому на 24 %, що давало змогу робити висновок про обізнаність опитуваної особи з деталями злочину [3, с. 12-13].

Американський психолог У.М. Марстон у 1913 р. у психологічній лабораторії Гарвардського університету розпочав дослідження з виявлення брехні за змінами артеріального тиску із застосуванням сфігмоманометра (технічного засобу для вимірювання кров'яного тиску), за допомогою якого в 1917 р. зміг виявити 103 із 107 випадків брехні [1].

У 1921 р. лікар Дж.А. Ларсон розпочав власні дослідження щодо застосування контролю артеріального тиску з метою виявлення брехні в поліцейському відділі м. Берклі (Каліфорнія, США), де його залучали в якості асистента до розкриття та розслідування злочинів. Він запровадив графічне відображення змін серцевої активності опитуваної особи на паперовій стрічці, а також приєднав до сфігмоманометра пневмограф. У подальшому Дж.А. Ларсон розробив портативну форму свого технічного засобу, що дозволило йому виїжджати для проведення опитувань в інші міста країни. У 85 % випадків зроблені ним висновки підтверджувались іншими доказами, у тому числі зізнаннями підозрюваних. У 1922 р. керівник поліції м. Дулут (Міннесота, США) У.Е. Пудж, оцінюючи результати роботи Дж.А. Ларсона, зазначав, що застосування методу виявлення брехні не підтверджує вину або невинність особи, а лише сприяє поліції у визначенні пріоритетних напрямків розслідування злочинів та виправданні невинних [1].

Пізніше, у 1935 р., автор першого серійного поліграфа Л. Кілер також наголошував, що такого приладу як детектор брехні не існує [4, с. 11-12]. Ще будучи студентом Каліфорнійського університету, він зацікавився розробками Дж.А. Ларсона та почав допомагати йому проводити опитування з метою виявлення брехні в поліцейському відділі м. Берклі (Каліфорнія, США).

У 1923-1924 рр. Л. Кілер за власними кресленнями розробив аналогічний прилад – емотограф, який реєстрував артеріальний тиск, пульс та дихання, а також був пристосований для контролю тремору. У березні 1924 року керівник криміналістичної лабораторії ФБР Е.П. Коффі зазначав, що результати проведених Л. Кілером поліграфічних опитувань у подальшому підтверджувались зізнаннями самих підозрюваних. Вважається,

що саме Е.П. Коффі став першим поліграфологом на державній службі та започаткував першу федеральну програму з питань дослідження можливостей застосування поліграфа органами державної влади [5].

Таким чином, період з 80-х рр. XIX ст. до 30-х рр. XX ст. можна вважати періодом створення поліграфа. У цей період було:

розроблено способи інструментальної реєстрації змін фізіологічних показників змін психоемоційного стану опитуваної особи;

об'єднано відповідні датчики в одному технічному засобі – поліграфі;

визначено мінімальні технічні вимоги до зазначеного технічного засобу;

введено в науковий лексикон термін «поліграф»;

зроблено перші кроки щодо нормативно-правового регулювання застосування поліграфа, зокрема на рівні судових прецедентів. На цьому етапі відбулась інтеграція досягнень психології, фізіології, медицини в юриспруденцію.

Уже наприкінці 30-х рр. XX ст. поліграф застосовувався підрозділами правоохоронних органів США в 28-и штатах, а з початком Другої світової війни – на федеральному рівні. Із застосуванням цього технічного засобу здійснювався відбір персоналу в дослідницький центр з розроблення атомної бомби в Оук-Рідж, на керівні посади в поліції у післявоєнній Німеччині, до ЦРУ (1947 р.) та Агентства національної безпеки (1951 р.) [2, с. 15-16].

Серед країн, правоохоронні органи яких першими після правоохоронних органів США почали застосовувати поліграф, – Китай (1943 р.), Індія (1948 р.), Японія (1951 р.), Канада (50-і рр. XX ст.), Держава Ізраїль та Хорватія (1959 р.), Південна Корея (1960 р.), Болгарія (1963-1964 рр.), Польща (60-і рр. XX ст.), Румунія (1974 р.), Сербія (1977 р.), Угорщина та Південно-Африканська Республіка (1978 р.), Чеська Республіка (1981 р.) [5]. При цьому, підготовка поліграфологів для правоохоронних органів зазначених країн здійснювалась в американських школах, американськими спеціалістами або за американськими методиками.

У теперішній час поліграф також застосовується правоохоронними органами таких країн як Австралія, Бельгія, Білорусь, Великобританія, Вірменія, Греція, Естонія, Єгипет, Казахстан, Киргизстан, Колумбія, Латвія, Литва, Колишня Югославська Республіка Македонія, Малайзія, Мексика, Молдова, Нідерланди, Норвегія, Росія, Саудівська Аравія, Сінгапур, Словаччина, Словенія, Туреччина, Україна, Фінляндія, Чорногорія та Швеція – всього більше 40.

Як зазначає В.О. Варламов, «история применения полиграфа в борьбе с правонарушениями насчитывает более 100 лет. В то же время научная основа применения полиграфа начала развиваться только в последние 40-50 лет. Это тот редкий случай, когда практика определяла направление усовершенствования полиграфа» [6, с. 47].

Не дивлячись на те, що з кінця 20-х рр. до середини 50-х рр. XX ст. деякі радянські науковці (А.Я. Вишинський, С.Я. Розенблат, М.С. Строгович та інші) [6] висловлювалися проти застосування інструментального контролю психофізіологічного стану опитуваної особи з метою виявлення брехні, уже в 1959 р. А. Сичовим та В.О. Варламовим було створено перший в СРСР технічний засіб, який реєстрував зміни артеріального тиску, частоти пульсу, верхнього та нижнього дихання, шкірно-гальванічної реакції. Він призначався для виявлення брехні при проведенні психіатричної експертизи та вважається першим радянським поліграфом [7, с. 73].

Поштовхом для зміни негативного ставлення до застосування поліграфа в СРСР, на думку Ю.І. Холодного, стало викриття на початку 60-х рр. XX ст. низки агентів розвідки Німецької Демократичної Республіки за кордоном із застосуванням цього технічного

засобу. Уже в кінці 60-х рр. XX ст. у КДБ СРСР було розпочато відповідні дослідження (В.М. Наумов, А.О. Занічева), а в 1975 р. – створено підрозділ із застосування поліграфа [2, с. 45].

У 1968 р. технічним відділом Московського карного розшуку було проведено показові випробування контактного та безконтактного вимірювачів психологічного стресу для керівництва МВС, а в 1969 р. на засіданні науково-технічної ради ГУВС м. Москви вперше були публічно розглянуті проблеми застосування поліграфа в ОРД, на якому з підтримкою застосування поліграфа виступили П.В. Сімонов, Е.Д. Костандов, Р.С. Белкін, І.Е. Биховський, С.А. Яні, І.М. Лузгін та інші науковці, які наголошували, що застосування поліграфа має під собою достатнє наукове обґрунтування та є перспективним допоміжним засобом забезпечення розкриття та розслідування злочинів. Крім того, вже тоді було піднято питання щодо нормативно-правового регулювання застосування поліграфа при розкритті та розслідуванні злочинів (Р.С. Белкін). Проте керівництво правоохоронних органів, не зважаючи на наявний у той час позитивний зарубіжний досвід та підтримку вітчизняних науковців, заборонило займатися проблемою застосування поліграфа, що в подальшому виправдовувалося в основному етичними та моральними міркуваннями.

Водночас вже у 1989 р. в МВС СРСР була створена робоча група з вивчення питання щодо впровадження застосування поліграфа в діяльність ОВС, а в 1990 р. керівництво МВС СРСР звернулося до КДБ СРСР з проханням надати можливість працівникам Міністерства ознайомитися з досвідом застосування цього технічного засобу органами державної безпеки. У 1991 р. було розпочато навчання працівників МВС СРСР та РРФСР, але у зв'язку з подіями серпня того року завершено було лише його теоретичну частину [2, с. 47-48].

Негативне ставлення до застосування поліграфа у науковому середовищі збереглося навіть після запровадження застосування цього технічного засобу в діяльність правоохоронних органів уже незалежних Росії та України. Зокрема, у публікаціях О.М. Ларіна середини 90-х рр. застосування поліграфа розглядається як варварський, середньовічний метод [8].

За часів незалежності України до питання впровадження в діяльність правоохоронних органів поліграфних опитувань повернулися в 1997 р., коли МВС отримало від української діаспори в США 10 комп'ютерних поліграфів «Аксітон».

У 1998 р. перша група працівників правоохоронних органів пройшла підготовку на курсах поліграфологів ГУВС Краснодарського краю Російської Федерації, наступна група – в 1999 р. на курсах поліграфологів в Академії судової психофізіології в м. Ларго (Флорида, США).

22.05.1999 в НАВСУ був проведений круглий стіл «Проблеми і напрямки впровадження поліграфа в практичну діяльність органів внутрішніх справ України» за участю представників МВС, СБУ, Міністерства оборони України, українських та російських поліграфологів, під час якого вперше в Україні були відкрито обговорено питання застосування поліграфа, зокрема можливості його застосування в кадровій роботі, при розкритті та розслідуванні злочинів, проведенні службових розслідувань, організації підготовки поліграфологів в Україні, адаптації зарубіжних методик розроблення поліграфних тестів тощо [9, с. 14-15].

17-18.06.1999 в Університеті внутрішніх справ було проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми роботи з персоналом в органах внутрішніх справ», за результатами якої було прийнято рекомендації щодо удосконалення роботи з персоналом в ОВС, серед яких було запровадження застосування поліграфа з метою вивчення особистих якостей окремих працівників.

Першим розпорядчим документом з питань застосування поліграфа в ОВС, узагалі, та ОРД, зокрема, можна вважати наказ ГУБОЗ МВС від 26.01.2000 № 1дск, яким було запроваджено застосування поліграфа в кадровій роботі та ОРД підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю МВС [10, с. 23]. З метою підвищення якості професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в системі МВС наказом МВС від 28.08.2001 № 743 «Про проведення експерименту щодо використання комп'ютерних поліграфів у діяльності органів внутрішніх справ» було передбачено проведення в 2001-2002рр. на базі ГУБОЗ, ГУКР та ГУДСО МВС, ГУМВС України в АР Крим та м. Києві, УМВС України в Дніпропетровській та Львівській областях, НАВСУ та ЛІВС при НАВСУ експерименту щодо запровадження застосування поліграфа в діяльності ОВС. Відповідно до п. 2 Положення про проведення експерименту щодо використання комп'ютерних поліграфів у діяльності органів внутрішніх справ України, затвердженого п. 2.1 зазначеного наказу, головними завданнями експерименту було визначено:

- створення науково-практичних основ школи поліграфологів у системі МВС;
- проведення порівняльного аналізу методик, що використовуються фахівцями правоохоронних органів зарубіжних країн, можливостей комп'ютерних поліграфів різних виробників із метою визначення найбільш перспективних та ефективних щодо можливого впровадження в системі МВС;
- розробку відомчої нормативно-правової бази проведення поліграфічних перевірок;
- розробку методичних засад проведення поліграфічних перевірок у роботі з особовим складом ОВС;
- підготовку матеріально-технічної бази для широкого застосування поліграфів у діяльності ОВС;
- підготовку науково-методичної бази для забезпечення навчання поліграфологів з числа працівників ОВС.

Не зважаючи на те, що відповідно до п. 2.3 зазначеного Положення даний експеримент здійснювався лише з метою перевірки кандидатів на службу в ОВС і навчання у навчальних закладах МВС, осіб рядового і начальницького складу, які висуваються на керівні посади або відбираються до складу миротворчих місій та тих, відносно яких проводяться службові перевірки, цей документ можна вважати першим в Україні нормативно-правовим актом, в якому було закріплено поняття та організаційні аспекти проведення поліграфічної перевірки, права та обов'язки поліграфолога та замовника її проведення.

Не зважаючи на спрямованість експерименту на кадрове забезпечення, його проведення заклало основні напрямки застосування цього технічного засобу в ОВС – в кадровій роботі та при розкритті та розслідуванні злочинів, а також визначено проблеми, які стримують впровадження застосування поліграфа в діяльність ОВС, зокрема:

- обмеженість можливостей застосування поліграфа при проведенні оперативно-розшукових заходів у зв'язку з відсутністю відповідної нормативно-правової бази;
- недостатність організаційного, науково-методичного, кадрового та матеріально-технічного забезпечення застосування поліграфа;
- незначна кількість та різноманіття моделей поліграфів, застосовуваних ОВС;
- обмежена кількість підготовлених поліграфологів;
- невизначеність статусу поліграфолога тощо.

Першочергове вжиття заходів з нормативно-правового регулювання застосування поліграфа саме в кадровій роботі в ОВС можна пов'язати з результатами експерименту 2001-2002 рр. щодо використання комп'ютерних поліграфів у діяльності ОВС, відповідно до яких близько двох третин (65 %) поліграфічних опитувань було проведено саме в кадровій

роботі. Водночас це жодним чином не применшує актуальності та важливості застосування поліграфа при вирішенні питань боротьби зі злочинністю.

Разом з тим, необхідно повернутися до Положення про службу психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України та звернути увагу на деякі його норми, зокрема:

п. 2.5.3, відповідно до якого одним із основних завдань служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності ОВС визначено розроблення та впровадження новітніх технологій в оперативно-службову діяльність, у тому числі із застосуванням комп'ютерної поліграфної техніки;

п. 3.3.4, відповідно до якого однією з функцій служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності ОВС за напрямком психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності ОВС визначено проведення психологічних експертиз та поліграфних досліджень [11].

Аналіз змісту зазначеного Положення показує, що в контексті цього документу термін «оперативно-службова діяльність» охоплює питання розкриття та розслідування злочинів, охорони громадського порядку, ведення переговорної діяльності тощо. А, отже, це Положення можна вважати таким, що встановлює правові підстави для застосування поліграфа при розкритті та розслідуванні злочинів, проте лише для обмеженого кола осіб – працівників служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності ОВС.

Запровадження застосування поліграфа при розкритті та розслідуванні злочинів у подальшому знайшло своє відображення у Програмі протидії злочинам проти життя та здоров'я особи на 2008-2012 рр., відповідно до якого ДКР МВС, ГУМВС, УМВС, міськрайлінорганам внутрішніх справ було доручено забезпечити системне використання в роботі з розкритті злочинів проти життя та здоров'я особи психофізіологічних опитувань підозрюваних, обвинувачених, свідків та потерпілих із застосуванням поліграфа згідно з чинним законодавством України [12]. Не применшуючи важливості цього рішення, наголосимо на його недостатності, зокрема з наступних причин:

по-перше, Програма є розпорядчим документом, а не нормативно-правовим актом;

по-друге, коло застосування поліграфа при розкритті та розслідуванні злочинів обмежене загальною спрямованістю Програми – злочинами проти життя та здоров'я особи;

по-третє, коло суб'єктів застосування поліграфа при розкритті та розслідуванні злочинів, зокрема на рівні Центрального апарату МВС, обмежене підрозділами кримінального розшуку.

Таким чином, питання не лише правового регулювання застосування поліграфа при розкритті та розслідуванні злочинів, узагалі, але й установлення правових підстав для його застосування при цьому, зокрема, залишаються не вирішеними і надзвичайно актуальними. При поступовій активізації застосування поліграфа при розкритті та розслідуванні злочинів, узагалі, та в ОРД, зокрема, сьогодні нагальної необхідності набуває приведення або, якщо точніше висловитися, розроблення відповідного правового забезпечення у відповідності з об'єктивно існуючою практикою та потребами правоохоронних органів у цій сфері.

Література:

1. Kerry Segrave. Lie detectors. A social history : [Електронний ресурс] / Kerry Segrave – Режим доступу : <http://www.books.google.com/books?id=Kr3xmUi61goC%printsec=frontcover%hl=ru>

2. Холодный Ю.И. Применение полиграфа при профилактике, раскрытии и расследовании преступлений (генезис и правовые аспекты): монография. / Ю.И. Холодный М.: Мир безопасности, 2000. – 160 с.

3. Варламов В.А. Детектор лжи / В.А. Варламов – Краснодар : Советская Кубань, 1998. – 368 с.

4. Холодный Ю.И. Полиграфы («детекторы лжи») и безопасность. Справочная информация и рекомендации / Ю.И. Холодный. Выпуск 1.– М.: Мир безопасности, 1998. – 96 с. (Серия «Библиотека полиграфа»).

5. Matte, James Allan. Forensic psychophysiology using the polygraph: Scientific truth verification – Lie detection : [Электронный ресурс] / Matte, James Allan – Режим доступа : <http://books.google.com/books?id=4yThE6vChBAC&printsec=frontcover&lr=&hl=ru#PPP1,M2>.

6. Варламов В.А. Детектор лжи / В.А. Варламов – Краснодар : Советская Кубань, 1998. – 368 с.

7. Максимов М.Г. Полиграф вчера, сегодня и завтра / М.Г. Максимов // Опыт использования полиграфа в профилактике и раскрытии преступлений в ГУВД Краснодарского края (1-я науч.-практ. конф.) / Под ред. Сапрунова А.Г., Николаева С.Л. – Краснодар, 1997. – С. 73-75.

8. Ларин А.М. Криминалистика и паракриминалистика: науч.-практ. и учеб. пособие / А.М. Ларин – М.: Изд-во БЕК, 1996. – 192 с.

9. Морозова Т.Р. Здійснення поліграфних обстежень при проведенні службових розслідувань за фактами надзвичайних подій серед особового складу ОВС України: методичні рекомендації / Т.Р. Морозова – К. : ДНДІ МВС, 2006. – 68 с.

10. Безруков Е.В. Практика применения спецподразделениями БОП МВД Украины специальных психофизиологических исследований при проведении оперативно-розыскных мероприятий и при подборе кадров / Е.В. Безруков, В.В. Шишкин // Актуальные проблемы специальных психофизиологических исследований и перспективы их использования в борьбе с преступностью и при подборе кадров: материалы VII междунар. науч.-практ. конф. – Краснодар : Изд-во КубГТУ, 2006. – С. 23-31.

11. Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України: наказ МВС від 28.07.2004 № 842. // Офіційний вісник України від 19.11.2004. – 2004, № 44, стор. 187, стаття 2922.

12. Про оголошення рішення колегії МВС України: наказ МВС від 31.07.2008 № 370 – К. : МВС України, 32 с.

203

THE HISTORICAL PROCESS OF CREATION AND INTRODUCTION THE USE OF THE POLYGRAPH IN THE OPERATIONAL-SEARCH ACTIVITY OF LAW ENFORCEMENT BODIES IN UKRAINE

POVSTIANYI O.

The urgent of theme. The problem of detecting lies there as much as there is the man himself, the logical consequence is to find possible ways to identify. According to V.A. Varlamov, the need for "lie detector" arose when the collective activity of a reality, and the fate of one man has been dependent on the integrity of the other.

The first technical instrument that could actually be called the polygraph, was constructed in 1892 by the British cardiologist James. Mc Kenzie for use in medical applications and presented it at a meeting of the medical section of the British Medical Association in Toronto (Canada) in 1906 these technical means could simultaneously recording changes in arterial and

venous pressure, but was used only for medical purposes.

The first attempts to control skin-galvanic reaction to detect physiological "evidence" lies were made in 1897 B. Sticker, who believed that the person on which images, words or other stimuli with emotional impact, will have greater variance in performance of electrical conductivity skin, and applied galvanometer with electrodes attached to the fingers polls person to record these parameters [1].

The question of the process of creating a polygraph is not new in the domestic jurisprudence. It can be seen in studies V.I. Vasylynychuk, V.P. Zakharov, A.I. Kozachenko, V.V. Matviychuk, D.Y. Nykyforchuk, S. Nikolayuk, J.J. Orlova, M.A. Poharecky, V.V. Polivoda, A.M. Titov, V.A. Cherkov and others.

But the question is the historical process of creating and implementing the use of the polygraph in criminal law enforcement agencies in Ukraine remains unexplored.

The main content. In considering the formation and development of the use of the polygraph can not be left unattended method of associative experiment, whose foundations were laid in ancient India, when the suspect called neutral and critical words, in response to which he had called the first word that comes to mind him, and clumping of the gong.

It was observed that the response to the "critical" word was accompanied by a strong blow [2, p. 11]. Further development of this method came in the second half of nineteenth century - first half of twentieth century through research O.R. Louriya, Darrow.

In particular, the timing responses of people interviewed during associative experiment conducted by O.R. Louriya in the 1923-1927 is considered the first attempt in the Soviet Union instrumental assessment of psychological stress.

In the course of this research scientist was recorded increase response time to questions related to the composition of the offense, an average of 24%, which made it possible to conclude that the awareness surveys person with the details of the crime [3, p. 12-13].

American psychologist U.M. Marston in 1913 in the Psychological Laboratory at Harvard University began research on detecting deception changes in blood pressure using sphygmomanometer (technical means to measure blood pressure), with which in 1917 was able to identify 103 of the 107 cases of deception [1].

In 1921 Doctor J.A. Larson began his own research on the use of blood pressure to detect deception in the police department m. Berkeley (California, USA), where he was involved as an assistant to the detection and investigation of crimes.

He introduced a graphical representation of changes in cardiac activity surveys person on paper tape, and attached to the sphygmomanometer pnevmohraf. Subsequently, J.A. Larson developed a portable form of his technical means allowing him to travel for interviews in other cities.

In 85% of those findings, corroborated by other evidence, including confessions. In 1922 the head of Police. Duluth (Minnesota, USA), U.E. Puj on the results of J.A. Larson noted that the use of lie detection method does not confirm the guilt or innocence of a person, but only helps police in identifying priority areas of crime investigation and justification innocent [1].

Later, in 1935, author of the first series of polygraph L. Keeler also stressed that such a device as a lie detector does not exist [4, p. 11-12]. While still a student of California university, he was interested in developments of J.A. Larson and began to help him carry out a survey to identify the lie to the police department c. Berkeley (California, USA).

In the 1923-1924 L. Keeler their own drawings developed a similar device is emotohraf who recorded the blood pressure, pulse and respiration, and was adapted for the control of tremor. In March 1924 the head of the crime lab FBI E.P. Coffey noted that the results of L. Keeler polygraph interviews further confirmed confessions themselves suspects.

It is believed that E.P. Coffey was the first polygraph in public service and launched the first federal program on research opportunities for application of polygraph public authorities [5].

Thus, from the 80-th of nineteenth century to 30-th of twentieth century can be considered during the creation of the polygraph.

This period was:

the methods of instrumental record changes of physiological parameters change emotional state polls person;

appropriate sensors combined in one means - a polygraph;

the minimum technical requirements specified equipment;

it was introduced into the scientific lexicon the term "polygraph";

The first step on the legal regulation of the use of the polygraph, particularly at the level of judicial precedent. At this stage, it has to integrate the achievements of psychology, medicine in jurisprudence.

Already in the late 30-th of twentieth century polygraph was used law enforcement agencies in the United States and 28 states, and the beginning of World War II - at the federal level.

With the use of technical means implemented in personnel selection research center for the development of the atomic bomb in Oak Ridge, to senior positions in the police force in post-war Germany to the CIA (1947) and the National Security Agency (1951) [2, p. 15-16].

Among countries, the police are the first law enforcement after the United States began to use the polygraph - China (1943), India (1948), Japan (1951), Canada (50-th of twentieth century.) State Israel and Croatia (1959), South Korea (1960), Bulgaria (1963-1964.), Poland (60-th. of twentieth century.), Romania (1974), Serbia (1977), Hungary and South Africa (1978), Czech Republic (1981) [5].

Thus, polygraph training for law enforcement these countries was carried out in American schools, American specialists or American methods.

Currently, the polygraph is also used by law enforcement agencies in countries such as Australia, Belgium, Belarus, Great Britain, Armenia, Greece, Estonia, Egypt, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Colombia, Latvia, Lithuania, the former Yugoslav Republic of Macedonia, Malaysia, Mexico, Moldova, Netherlands, Norway, Russia, Saudi Arabia, Singapore, Slovakia, Slovenia, Turkey, Ukraine, Finland, Montenegro and Sweden - all over 40.

As the V.A. Varlamov, "The history of application in Polygraph struggle with offense history of the use of the polygraph in combating offenses has more than 100 years.

At the same time, the scientific basis of polygraph began to develop only in the last 40-50 years. This is the rare case where the practice guided the improvement of a polygraph "[6, p. 47].

Despite the fact that since the late 20-th. until the mid 50-th years of twentieth century some Soviet scientists (A.Y. Vyshinsky, S.J. Rosenblatt, M.S. Strogovich etc.) [6] advocated against the use of instruments control psychophysiological state polls person to detect lies, as early as 1959 A. Sychoy and V.A. Varlamov was the first in the Soviet Union technical device that recorded the changes in blood pressure, heart rate, upper and lower respiratory, skin-galvanic reaction.

It was intended to detect lies during psychiatric examination and is considered the first Soviet polygraph [7, p. 73].

The impetus to change negative attitudes towards the use of the polygraph in the Soviet Union, according to U.Holodnyi, exposure was in the early 60-th years of twentieth century number of intelligence agents of the German Democratic Republic abroad with the use of technical means. Already in the late 60-th of twentieth century in the CSS of Soviet Union was initiated under study (V. Naumov, A. Zanicheva), and in 1975 was created a unit to use polygraph [2, p. 45].

In 1968 the technical department of the Moscow Criminal Investigation conducted demonstration tests of contact and contactless meters psychological stress for the MIA leadership, and in 1969 at the meeting of the Scientific and Technical Council of police c. Moscow were first publicly discussed the problem of the using of the polygraph in OSA, which supporting the use of the polygraph were P.V. Simonov, E.D. Kostandov, R.S. Belkin, I.E. Byhovskyy, S.A. Yani, I. Luzhin and other scholars who emphasized that the use of the polygraph have enough scientific rationale and promising auxiliary means to ensure detection and investigation of crimes.

In addition, it was already raised the issue of legal regulation of the use of the polygraph in the detection and investigation of crimes (R.S. Belkin).

However, law enforcement bodies, regardless of available while positive international experience and support scientists, banned from problem use the polygraph, which further justified primarily by ethical and moral considerations.

However, already in 1989 in the Interior was established a working group to study the issue of the introduction of the use of the polygraph in the activities of the police, and in 1990 management of the Interior of Soviet Union has asked the CSS to provide employees the opportunity to learn from the experience of the Ministry of the use of technical means by national security.

In 1991 teaching began Ministry of Internal Affairs of the USSR and the RSFSR, but due to the events of August of that year was only completed his theoretical part [2, p. 47-48].

Negative attitudes to the use of the polygraph in the scientific community remained even after the introduction of the use of technical means in the police force has independent Russia and Ukraine. In particular, publications O.M. Larina mid 90-th years using of polygraph seen as barbaric, medieval method [8].

At the time of independence of Ukraine to the issue in the activities of law enforcement agencies polygraph interviews back in 1997, when the Interior Ministry received from the Ukrainian diaspora in the United States 10 computerized polygraph "Aksiton."

In 1998 the first group of law enforcement officers held training courses polygraph police Krasnodar region of the Russian Federation, the next group - in 1999 polygraph courses at the Academy of Forensic Psychophysiology in Largo (Florida, USA).

22.05.1999 in National academy internal affairs of Ukraine was a round table "Problems and directions polygraph implementation in practice of Internal Affairs of Ukraine" with the participation of representatives of the Interior Ministry, Security Service, the Ministry of Defence of Ukraine, Ukrainian and Russian polygraph in which for the first time in Ukraine were openly discussed the use of polygraph, including the possibility of its use in personnel policy, in disclosing and investigating crimes, conducting internal investigations, polygraph examiner training organization in Ukraine, foreign adaptation methods development polygraph tests, etc. [9, p. 14-15] 17-18.06.1999 at the University of Internal Affairs was International scientific-practical conference "Actual problems of personnel in law enforcement agencies," the results of which were adopted recommendations for the improvement of personnel in the police department, among which was the introduction of the use of the polygraph in order to explore the personal qualities of individuals.

The first administrative documents on using of polygraph in police stations, in general, and ERA, in particular, can be considered an order GUBOZ of Interior Ministry of 26.01.2000 № 1dsk that introduced the use of the polygraph in personnel policy and investigative units to combat organized crime [10, p. 23].

To improve the quality of vocational and psychological screening of candidates to serve in the order of the Ministry of Internal Affairs of 28.08.2001 № 743 "On the experimental use of computerized polygraphs in the internal affairs" had to be conducted in 2001-2002 based GUBOZ,

HUKR and MCS D MIA of Ukraine, MIA in Crimea and the city Kiev, Ukraine Ministry of Internal Affairs in Dnipropetrovsk and Lviv regions, and to all LIVS at to all experiment to introduce the use of polygraph in ATS.

According to p. 2 of the experiment on the use of computerized polygraphs in the internal affairs of Ukraine approved claim. 2.1 of this order, the main objectives of the experiment were identified: establishment of scientific bases polygraph school in the MOI; comparative analysis of methods used by experts of law enforcement agencies of foreign countries, opportunities computerized polygraph different manufacturers in order to identify the most promising and effective on the possible introduction of Ministry of Internal Affairs; development of departmental legal framework of polygraph examination; development of methodological principles of polygraph examination work of police personnel; training material and technical basis for the widespread use of polygraphs in the ATS; training of scientific and methodological basis for polygraph training among police officers.

Despite the fact that according to p. 2.3 The provisions of this present experiment was carried out only to test candidates to serve in the police and learning in schools MIA servicemen of members who are promoted to management positions or selected for peacekeeping missions and those for which official inspection carried out, the document can be considered the first in Ukraine legal act, which was approved concept and organizational aspects of the polygraph checks, rights and obligations of the polygraph and its customer implementation.

Despite the focus of the experiment on staffing, it laid the main areas of application of technical means in the police department - in personnel policy and the disclosure and investigation of crimes, and also the problems that hinder the implementation of the use of the polygraph in police activities, including:

- limitations of the use of polygraph during search operations due to lack of an appropriate legal and regulatory framework;

- lack of institutional, scientific methods, personnel and logistical use of polygraph;

- small number and variety of models polygraph, used by police;

- limited number of trained polygraph examiners;

- uncertain status of the polygraph, etc..

The primary measures of legal regulation of the use of the polygraph is in personnel work in the police department can be associated with experimental 2001-2002.

Regarding the use of computerized polygraphs in ATS under which about two-thirds (65%) of polygraph interviews it was held in personnel policy. However, this does not diminish the relevance and importance of the use of the polygraph in matters of combating crime.

However, you must return to the Regulation on the service of psychological support operational performance of Internal Affairs of Ukraine and draw attention to some of its provisions, including: Section. 2.5.3, according to which one of the main tasks of the psychological support operational performance police identified the development and introduction of new technologies into operational activity, including using computer polygraph equipment; Section. 3.3.4, according to which one of these functions psychological support operational performance police in the direction of psychological support operational performance of ATS defined psychological evaluations and polygraph studies [11].

Analysis of the content of this Regulation shows that in the context of this document the term "operational activity" covers the detection and investigation of crime, public order, negotiation activities and more.

And, therefore, this provision can be regarded as establishing a legal basis for the use of the polygraph in the detection and investigation of crime, but only to a limited number of people - workers to psychological support operational performance ATS.

The introduction of the use of the polygraph in the detection and investigation of crimes in the future is reflected in the program counter crimes against life and health for 2008-2012.

According to which the Interior was instructed to ensure systematic use work of solving crimes against life and health surveys psychophysiological suspects, defendants, witnesses and victims with the use of the polygraph in accordance with the current legislation of Ukraine. [12]

Without belittling the importance of this decision, admitting his failure, in particular for the following reasons:

First, the program is administrative documents, but is not regulatory act;

Secondly, the range of application of the polygraph in the detection and investigation of crimes limited general thrust of the program - a crime against human life and health;

Thirdly, the range of application of the polygraph in the detection and investigation of crimes, particularly in the Head of the MIA, limited criminal investigation division.

So the question is not only regulation of polygraph use in the detection and investigation of crimes in general, but also establish a legal basis for its application in this case, in particular, remain unresolved and extremely relevant.

With the gradual intensification of the use of the polygraph in the detection and investigation of crimes in general, and ERA, in particular, now becomes an urgent necessity to bring or to speak more precisely, the development of a legal provision in accordance with the objectively existing practice and the needs of law enforcement in this area.

References:

1. Kerry Segrave. Lie detectors. A social history : [Електронний ресурс] / Kerry Segrave – Режим доступу : <http://www.books.google.com/books?id=Kr3xmUi61goC%printsec=frontcover%hl=ru>

2. Холодный Ю.И. Применение полиграфа при профилактике, раскрытии и расследовании преступлений (генезис и правовые аспекты): монография. / Ю.И. Холодный М.: Мир безопасности, 2000. – 160 с.

3. Варламов В.А. Детектор лжи / В.А. Варламов – Краснодар : Советская Кубань, 1998. – 368 с.

4. Холодный Ю.И. Полиграфы («детекторы лжи») и безопасность. Справочная информация и рекомендации / Ю.И. Холодный. Выпуск 1.– М.: Мир безопасности, 1998. – 96 с. (Серия «Библиотека полиграфа»).

5. Matte, James Allan. Forensic psychophysiology using the polygraph: Scientific truth verification – Lie detection : [Електронний ресурс] / Matte, James Allan – Режим доступу : <http://books.google.com/books?id=4yThE6vChBAC&printsec=frontcover&lr=&hl=ru#PPP1,M2>.

6. Варламов В.А. Детектор лжи / В.А. Варламов – Краснодар : Советская Кубань, 1998. – 368 с.

7. Максимов М.Г. Полиграф вчера, сегодня и завтра / М.Г. Максимов // Опыт использования полиграфа в профилактике и раскрытии преступлений в ГУВД Краснодарского края (1-я науч.-практ. конф.) / Под ред. Сапрунова А.Г., Николаева С.Л. – Краснодар, 1997. – С. 73-75.

8. Ларин А.М. Криминалистика и паракриминалистика: науч.-практ. и учеб. пособие / А.М. Ларин – М.: Изд-во БЕК, 1996. – 192 с.

9. Морозова Т.Р. Здійснення поліграфних обстежень при проведенні службових розслідувань за фактами надзвичайних подій серед особового складу ОВС України: методичні рекомендації / Т.Р. Морозова – К. : ДНДІ МВС, 2006. – 68 с.

10. Безруков Е.В. Практика применения спецподразделениями БОП МВД Украины специальных психофизиологических исследований при проведении оперативно-розыскных

мероприятий и при подборе кадров / Е.В. Безруков, В.В. Шишкин // Актуальные проблемы специальных психофизиологических исследований и перспективы их использования в борьбе с преступностью и при подборе кадров: материалы VII междунар. науч.-практ. конф. – Краснодар : Изд-во КубГТУ, 2006. – С. 23-31.

11. Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України: наказ МВС від 28.07.2004 № 842. // Офіційний вісник України від 19.11.2004. – 2004, № 44, стор. 187, стаття 2922.

12. Про оголошення рішення колегії МВС України: наказ МВС від 31.07.2008 № 370 – К. : МВС України, 32 с.